

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності

СИЛАБУС

Вибіркового освітнього компонента
КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК РЕСУРС РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ
ГРОМАД

підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти

галузі знань 02 Культура і мистецтво

спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство

освітньо-професійної програми Музеєзнавство, пам'яткознавство,
культурний туризм

Силабус вибіркового освітнього компонента «КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА ЯК РЕСУРС РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ ГРОМАД» підготовки магістрів галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство, за освітньо-професійною програмою Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм.

Розробник : Дмитренко Алла Адамівна, доцент кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності, кандидат історичних наук, доцент.

Силабус освітнього компонента затверджений на засіданні кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності
протокол № 1 від 28.08.2023 р.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(Чибирак С. В.)

Завідувач кафедри:

(Гаврилюк С. В.)

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Нормативний
Кількість годин / кредитів 120/4	Спеціальність 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство	Рік навчання: 2-й
		Семестр: 3-й
		Лекції: 10 год.
		Практичні (семінарські): 14 год.
	Освітньо-професійна програма «Музеєзнавство, пам'яткознавство, культурний туризм»	Самостійна робота: 88 год.
ІНДЗ : немає	Освітній ступінь магістр	Консультації: 8 год.
		Форма контролю: ЗАЛК
Мова навчання: українська		Навчальний план 2023 р.

II. Інформація про викладача

ППІ: Дмитренко Алла Адамівна.

Науковий ступінь: кандидат історичних наук.

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної діяльності.

Контактна інформація: e-mail: dmytrenko.a@gmail.com

Дні занять: див. електронний розклад <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація курсу. Освітній компонент «Культурна спадщина як ресурс розвитку місцевих громад» належить до переліку вибіркових дисциплін і спрямований на вивчення ролі та цінності спадщини для сільських і міських громад; збереження, інтерпретації, актуалізації об'єктів культурної спадщини у місцевих громадах; комодифікації культурної спадщини у систему сільського / зеленого і культурного туризму; потенціалу культурної спадщини як ресурсу розвитку громад та її ролі у вирішенні соціокультурних і економічних проблем місцевих громад. Звертається увага на оволодіння основними термінами ОК: пам'ятка, культурна спадщина, інтерпретація, комодифікація, актуалізація спадщини. Об'єктом вивчення освітнього компонента є культурна спадщина. Предметом вивчення – особливості збереження, інтерпретації та актуалізації культурної спадщини як ресурсу розвитку громад.

2. Пререквізити та постреквізити освітнього компонента.

Пререквізити. Вивчення освітнього компоненту базується на засвоєнні попередніх ОК – «Інформаційно-комунікаційні технології у сфері культурної спадщини», «Культурна спадщина як туристично-екскурсійний ресурс», «Технології збереження культурної

спадщини в Україні та світі», «Актуалізація культурної і природної спадщини в туристичній індустрії».

Постреквізити. Знання, уміння і навички, що здобуваються після закінчення вивчення даного освітнього компонента, будуть потрібні при проходженні виробничої практики за освітньо-професійною програмою, виробничої практики із написанням кваліфікаційної роботи та написання кваліфікаційної роботи.

3. Мета і завдання освітнього компонента.

Мета освітнього компонента: оволодіння здобувачами системними знаннями про теорію і практику використання культурної спадщини як ресурсу економічного розвитку сільських, містечкових і міських громад; структуру культурного середовища громад, особливості формування культурної політики громад та територіальних культурних стратегій і формування «культурного паспорту» громад; збереження, популяризації, інтерпретації, актуалізації та включення культурної спадщини в індустрію туризму сільського (зеленого) і культурного туризму.

Основними завданнями вивчення ОК є: формування у здобувачів вищої освіти системних знань про: культурну спадщину як культурний капітал громад; використання інновацій в освоєнні культурної спадщини та формування елементів її впливу на розвиток та згуртованість місцевих громад та формування їх конкурентних переваг; визначення напрямів потенційного позиціонування місцевих громад як активної складової туристичних дестинацій; створення можливостей для формування стратегій збалансованого соціокультурного розвитку завдяки використанню культурної спадщини; роль органів місцевого самоврядування у підтримці і розвитку туристичної привабливості міста, містечка, села чи своєї місцевості завдяки допомозі в ревіталізації культурної спадщини, організації виставок, регіональних ярмарків, конкурсів, сприяння розвитку туристської інфраструктури, участь у грантових програмах з метою розвитку дестинації і приваблювання потенційних «внутрішніх» та іноземних туристів.

4. Результати навчання (компетентності).

Вивчення освітнього компонента дозволить здобувачам вищої освіти набути наступні компетентності:

Загальні компетентності (ЗК): ЗК 1. Здатність приймати обґрунтовані рішення. ЗК 3. Здатність працювати з урахуванням вітчизняного і міжнародного контексту. ЗК 5. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК): СК 2. Здатність здійснювати музеєфікацію об'єктів історико-культурної і природної спадщини. СК 3. Здатність провадити інноваційну діяльність в музейній справі, пам'яткоохоронній діяльності. СК 4. Здійснення науково-дослідної, науково-педагогічної, управлінської діяльності. СК 5. Здатність розвивати соціальне усвідомлення ролі культурної спадщини.

Програмні результати навчання (ПР): ПР 1. Розуміти проблеми збереження, інтерпретації та використання історико-культурної спадщини, оцінювати та аналізувати поточний стан і ключові тенденції розвитку музейної та пам'яткоохоронної галузі у цілому. ПР 7. Знати та застосовувати сучасні технології інтерпретації та актуалізації історико-культурної та природної спадщини. ПР 11. Застосовувати набуті знання для проведення науково-дослідної роботи у професійній діяльності.

5. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекцій	Прак т/ Семі н	Сам Роб.	Конс.	Форма контролю / бали
Змістовий модуль 1. Культурна спадщина як потенціал розвитку громад						
Тема 1. Державна політика / програми щодо розвитку потенціалу культурної спадщини громад. Європейський	22	2	2	16	2	УО, ДС, Б/12

досвід розвитку культурного потенціалу регіонів						
Тема 2. Система обліку культурної спадщини громад. Збереження, охорона та ревіталізація спадщини. Участь громади у збереженні та актуалізації культурної спадщини	22	2	2	16	2	УО, ДС, Б/12
Тема 3. Міжнародні та національні проекти в галузі актуалізації культурної спадщини громад	22	2	2	16	2	УО, ДС, Б/12
Разом за змістовим модулем 1	66	6	6	48	6	36 балів
Змістовий модуль 2. Культурна спадщина як ресурс розвитку громади						
Тема 4. Роль культурного і сільського / зеленого туризму в актуалізації культурної спадщини (матеріальної) і розвитку громад	27	2	4	20	1	УО, П, ЕВ /12
Тема 5. Комодифікація нематеріальної культурної спадщини в систему культурного і сільського / зеленого туризму	27	2	4	20	1	УО, П, ЕВ/12
Разом за змістовим модулем 2	54	4	8	40	2	24 бали
Відвідування і робота на лекційних та практичних заняттях						20 балів
Виконання завдань самостійної роботи						20 балів
Усього годин / Балів	120	10	14	88	8	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Б – бесіда, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору, УО – усне опитування, П – заповнення паспортів на твори мистецтва, ЕВ – заповнення експертного висновку на твори мистецтва тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота здобувачів вищої освіти виконується за завданням і при методичному керівництві викладача, але без його безпосередньої участі. Вона включає як повністю самостійне засвоєння окремих питань із пропонованих тем, так й опрацювання тем, які розглядаються під час аудиторної роботи. У ході самостійної роботи здобувачі вищої освіти опрацьовують та конспектують навчальну, наукову і довідкову літературу, виконують завдання, спрямовані на закріплення знань і формування умінь та навичок, готуються до поточного і модульного контролю з ОК.

№ теми	Види, зміст самостійної роботи
1	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювати питання: Місцеві програми розвитку культурної спадщини громад.
2	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювати питання: Формування місцевих переліків нематеріальної культурної спадщини.
3	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювати питання: Креативна Європа: Рік культурної спадщини в Європі і Рік охорони культурної спадщини України.
4	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювати питання: Об’єкти культурної спадщини Волині у туристичних «магнітах» Волині /

	області проживання здобувачів.
5	Опрацювання лекційного матеріалу. Підготовка до семінарського заняття. Опрацювати питання: Комодифікація нематеріальної культурної спадщини у сільському / зеленому туризмі Волині.

IV. Політика оцінювання

При вивченні освітнього компонента «Атрибуція та експертиза творів мистецтва» застосовується поточний семестровий контроль. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу. Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях і семінарських заняттях, у формі виступів здобувачів вищої освіти з доповідями та під час дискусій при обговоренні навчальних питань на семінарських заняттях, а також виконання завдань на практичних заняттях другого змістового модуля, підготовки ІРС.

При вивченні освітнього компонента необхідно спиратися на конспект лекцій та рекомендовану навчальну, наукову і довідкову літературу. Вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем навчальної дисципліни.

Відвідування занять є обов'язковим. У разі підписання здобувачем вищої освіти індивідуального плану обов'язковим є відвідування лише семінарських занять. Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти: регулярно відвідувати заняття; планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал; активно працювати на лекційних і семінарських заняттях, брати участь в обговоренні дискусійних питань; повною мірою долучатися до активних форм навчання; відпрацьовувати пропущені семінарські заняття. З поважних причин (наприклад, хвороба, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись в он-лайн формі.

Недопустимими є: пропуски з неповажних причин та запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (окрім випадків, передбачених навчальним планом та методичними рекомендаціями викладача); списування та плагіат.

Здобувачі вищої освіти мають дотримуватися академічної доброчесності: самостійно виконувати усі навчальні завдання, завдання підсумкового контролю. У разі використання ідей, тверджень, відомостей при виконанні усіх завдань, передбачених силабусом, необхідно у формі посилань вказувати на джерела інформації. Дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права. Дотримуватись положень «Кодексу академічної доброчесності ВНУ імені Лесі Українки».

Результати навчання, здобуті здобувачем освіти шляхом неформальної та/або інформальної освіти, визнаються у ВНУ імені Лесі Українки шляхом валідації. Порядок та процедура визнання регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки». Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті (професійні курси/тренінги, громадянська освіта, онлайн-освіта, професійні стажування та ін.), які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, тощо, які передбачені силабусом навчальної дисципліни. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передуює семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ОК (але не пізніше початку останнього місяця навчання, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання).

Окремі теми, змістовий модуль чи курс можуть бути перезараховані здобувачу вищої освіти відповідно до «Положення про підготовку здобувачів освіти у ВНУ імені Лесі Українки з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти». Оцінювання здобувачів представниками підприємства, яке зафіксоване у дуальному робочому навчальному плані, враховується у кінці семестру вивчення ОК, програмні результати вивчення якого частково або повністю внесені до дуального робочого навчального плану.

Загалом оцінювання здобувачів здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти ВНУ імені Лесі Українки». Максимальну кількість балів (100) можна набрати упродовж семестру за результатами виконання усіх видів робіт, які передбачені силабусом.

Загалом оцінювання здобувачів здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти ВНУ імені Лесі Українки». Максимальну кількість балів (100) можна набрати упродовж семестру за результатами виконання усіх видів робіт, які передбачені силабусом.

Розподіл балів, які можна набрати упродовж семестру:

1. Поточне оцінювання з відповідних тем (максимум 60 балів).
2. Виконання завдань самостійної роботи, яке зараховується у поточний контроль (максимум 20 балів).
3. Відвідування та активна робота на лекційних і семінарських заняттях (максимум 20 балів).

V. Підсумковий контроль

Семестровий залік виставляється здобувачам освіти на підставі результатів виконання усіх видів запланованої навчальної роботи упродовж семестру за 100-бальною шкалою. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості – 100. Повторне складання заліку допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу.

V. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни проводиться в усній формі у вигляді семестрового екзамену. Підсумкова семестрова оцінка з освітнього компонента виставляється без складання іспиту за результатами поточного і модульного контролю у випадку, якщо здобувач освіти успішно виконав усі завдання, передбачені силабусом, і набрав при цьому не менше як 75 балів та погоджується з оцінкою. Така оцінка виставляється в день проведення екзамену в присутності здобувача освіти.

Іспит складається, якщо здобувач освіти: 1) за результатами поточного і модульного контролю набрав менше 75 балів; 2) бажає підвищити рейтинг. У цьому випадку бали, набрані здобувачем за результатами модульних контрольних робіт, анулюються; екзаменаційна оцінка визначається в балах за результатами відповіді на 3-и теоретичні екзаменаційні питання, внесені до білету, за шкалою від 0 до 60 балів.

Підсумкова семестрова оцінка у випадку складання іспиту визначається як сума поточної семестрової та екзаменаційної оцінок у балах (максимально – 100 балів). Зазначена оцінка заноситься до екзаменаційної відомості та індивідуального навчального плану (залікової книжки) студента.

Повторне складання екзамену допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу,

Перелік питань до заліку:

1. Спадщина, культурна спадщина: визначення в міжнародних нормативних документах і вітчизняному законодавстві.

2. Культурна спадщина: зовнішні і внутрішні ознаки.
3. Культурна спадщина і культурний продукт.
4. Сприйняття спадщини в історичному розвитку.
5. Спадщина як суспільний феномен та інструмент сталого розвитку.
6. Культурна пам'ять як фактор соціального і економічного розвитку територіальних громад.
7. Культурна спадщина громад України і Велика Війна.
8. Закон України «Про охорону культурної спадщини» про повноваження місцевих громад і громадян щодо культурної спадщини.
9. Глобалізація і локальний патріотизм.
10. Закон України «Про народні художні промисли».
11. Конвенція «Про охорону нематеріальної культурної спадщини».
12. Порядок обліку об'єктів культурної спадщини.
13. Указ Президента України «Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму».
14. Наказ Мінкультури «Про затвердження положення про премію за збереження та охорону нематеріальної культурної спадщини».
15. Наказ Мінкультури «Про затвердження Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини».
16. Міжнародний форум «Креативна Україна» як платформа для обговорення напрямків державної політики у сфері культури і креативних індустрій.
17. Охорона і розвиток культурної спадщини: що головне?
18. Популяризація культурної спадщини.
19. Ревіталізація культурної спадщини.
20. Інтерпретація культурної спадщини (формування вражень).
21. Концепція туристичних «магнітів».
22. Культурна спадщина і програма «Велике будівництво».
23. Європейський досвід розвитку культурного потенціалу регіонів.
24. Роль місцевих громад в обліку об'єктів культурної спадщини і занесенні їх до Реєстрів.
25. Участь громади у збереженні та актуалізації культурної спадщини.
26. Формування облікових справ на об'єкти культурної спадщини.
27. Загальна класифікація творів мистецтва.
28. Національний реєстр культурної спадщини.
29. Обласні реєстри культурної спадщини.
30. Культурна спадщина як джерело розвитку місцевих громад.
31. Сучасний стан та основні проблеми збереження і використання культурної спадщини України.
32. Оцінювання історико-культурного потенціалу регіонів, особливості його територіальної диференціації.
33. Оцінювання використання історико-культурного потенціалу регіонів, його роль та значення в соціально-економічному потенціалі регіонів України...
34. Маркування об'єктів культурної спадщини.
35. Брендуння громад і регіонів.
36. Міжнародний проєкт з актуалізації культурної спадщини CHOICE.
37. Міжнародного проєкту «Культурна спадщина: переосмислення і поглиблення участі громади».
38. Проєкти Українського культурного фонду у сфері культурної спадщини.
39. Проєкту USAID «ГОВЕРЛА» і громади Волинської області.
40. Досвід проєкту ReHERIT в Умані.
41. Транскордонний проєкт «Східноєвропейські перлини: створення та просування продуктів міського культурного туризму в транскордонному просторі».
42. Програма прикордонного співробітництва «Польща – Україна – Білорусь», «Польща – Україна».
43. Програма прикордонного співробітництва «Угорщина – Словаччина – Румунія –

Україна».

44. Програма прикордонного співробітництва «Румунія – Україна».
45. Програма прикордонного співробітництва «Басейн Чорного моря».
46. Програма Східного партнерства і розвиток транскордонного співробітництва.
47. Культурні маршрути Ради Європи і Україна.
48. Культурні і креативні індустрії.
49. Об'єкти культурної спадщини в туристичних маршрутах Волині.
50. Об'єкти нематеріальної культурної спадщини в туристичних «магнітах» Волині.
51. Веломаршрути об'єктами культурної спадщини.
52. Пригодницькі квести як форма популяризації культурної спадщини.
53. Театралізовані екскурсії як форма популяризації культурної спадщини.
54. Роль туристичних атракцій в громадах у розвитку туризму.
55. Фестивалі як форма популяризації культурної спадщини.
56. Фестивалі в міських і сільських громадах Волині.
57. Комодифікація нематеріальної культурної спадщини в систему культурного туризму.
58. Комодифікація нематеріальної культурної спадщини в систему сільського / зеленого туризму.
59. Нематеріальна культурна спадщина у сільському / зеленому туризмі Волині.
60. Залучення інвестицій для актуалізації культурної спадщини громад і розвитку туризму.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перекладання)

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Дичковський С. І. Комодифікація культурної спадщини в системі туристичних послуг. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2019. Вип. 33. С. 66–74. URL: <https://zbirnyky.rshu.edu.ua/index.php/ucpmk/article/view/291/259>.
2. Економіка спадщини: посібник для малих громад / О. Федорович, К. Рубановський. Івано-Франківськ: ТОВ «Знати про Карпати», 2019. 120 с. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://taif.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/Heritage-Economy-book_TAIF.pdf.
3. Жукова О. Сучасні практики ревіталізації пам'яток палацово-паркової архітектури (на прикладі палацу Лянцкоронських-Урбанських XIX – п. XX ст. в с. Тартаків Львівської обл. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*. Серія : Музеєзнавство і пам'яткознавство. 2019. Т. 2. № 2. С. 105–113. URL: <http://museum-monument.knukim.edu.ua/article/view/188464>.
4. Закон України «Про народні художні промисли». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2547-14#Text>.
5. Закон України «Про охорону культурної спадщини». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1805-14#Text>.
6. Конвенція ЮНЕСКО «Про охорону нематеріальної культурної спадщини». URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/995_d69#Text.
7. Наказ Міністерства культури «Про затвердження положення про премію за збереження та охорону нематеріальної культурної спадщини». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0735-17#Text>.

8. Наказ Міністерства культури «Про затвердження Порядку ведення Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0020-18#Text>.
9. Наказ Міністерства культури «Про затвердження Порядку обліку об'єктів культурної спадщини». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0528-13#Text>.
10. Настільна книга культурного менеджера територіальної громади. Харків: ГО «Інститут соціальної політики регіону», 2020. 202 с. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfendmkaj/https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/162904/2020_13.pdf?sequence=1.
11. Поливач К. А. Культурна спадщина та її вплив на розвиток регіонів України. Київ, 2012. 208 с. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfendmkaj/https://shron1.chtyvo.org.ua/Polyvach_Kateryna/Kulturna_spadschyna_ta_ii_vplyv_na_rozvytok_rehioniv_Ukrainy.pdf?
12. Спільна відповідальність за спільну спадщину: Експертні фокус-групи у Львові. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfendmkaj/https://www.lvivcenter.org/wp-content/uploads/2020/04/ReHerit_Qualitative_research-Lviv.pdf.
13. Указ Президента України «Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/329/2020#Text>.
14. Френкель І. Культурна економіка – розумна стратегія розвитку громад. URL: https://lb.ua/blog/iryna_frenkel/370379_kulturna_ekonomika-rozumna.html.
15. Харковенко Р. В. Нематеріальна культурна спадщина – ресурс розвитку об'єднаних територіальних громад та малих міст України. *Вісник УЦКД*. URL: <https://uccs.org.ua/novyny/nematerialna-kulturna-spadschyna-resurs-rozvytku-ob-iednanykh-terytorialnykh-hromad-ta-malykh-mist-ukrainy/>.
16. Химинець В. В., Цімболинець Г. І. Історико-культурна спадщина як чинник стимулювання економічного розвитку регіону. *Регіональна економіка*. 2020. № 3. С. 57–64. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfendmkaj/https://re.gov.ua/re202003/re202003_057_KhymynetsVV,TsimbolynetsHI.pdf.

Інтернет-ресурси

1. Децентралізація. URL : <https://decentralization.gov.ua>.
2. УЦКД (Український центр культурних досліджень). URL : <https://uccs.org.ua/>.
3. Український культурний фонд. URL : <https://ucf.in.ua/>.
4. ReHERIT. URL : <https://reherit.org.ua/>.
5. Перелік пам'яток культурної спадщини національного значення, занесених до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. URL : <https://mkip.gov.ua/content/perelik-pamyatok-kulturnoi-spadschyni-nacionalnogo-znachennya.html>.
6. Перелік пам'яток місцевого значення. URL : <https://mkip.gov.ua/content/derzhavniy-reestr-pamyatok-miscevogo-znachennya.html>.